

# Riktlinjer för Swedwatchs inköp och upphandlingar

Dessa riktlinjer är framtagna för att ge vägledning när Swedwatch gör upphandlingar och inköp. Riktlinjerna utgår ifrån Swedwatchs upphandlingspolicy och Sidas upphandlingsregler (2013).

## Konkurrens, objektivitet och transparens

Med god affärssed menas att parterna följer lagar och regler men det omfattar även att man agerar ansvarsfullt mot varandra, att avtalen är skriftliga, tydliga och transparenta, att gällande avtal följs och att båda parter kommer överens om ändringar i avtalet. Den som handlägger en upphandling ska agera affäretiskt och arbeta för trovärdighet och ärlighet. Det omfattar också att kontrakt inte delas upp i avsikt att kringgå de upprättade tröskelvärdena.

Med objektivitet menas att ingen leverantör får särbehandlas eller diskrimineras samt att anbud och anbudsgivare behandlas opartiskt. Konkurrens ska alltid eftersträvas och innebär att flera leverantörer tillfrågas, i linje med rådande tröskelvärden. Tilldelningen av kontrakt sker transparent så att våra leverantörer vet varför de fick eller inte fick kontraktet. Det innebär att alla har möjlighet att få ut information om tilldelningen.

## Tröskelvärden

Swedwatch har följande fyra tröskelvärden.

### Upp till 50 000 SEK

Kontrakt upp till ett värde av 50 000 SEK kräver ingen upphandling eller prisjämförelse. Offert ska dock begäras in för alla inköp där det inte finns en fastställd prislista. Sociala och miljömässiga hänsyn ska tas i enlighet med dessa riktlinjer. Kom ihåg att alltid kontrollera att motparten är momsregistrerad.

### Från 50 000 SEK till 199 999 SEK

Kontrakt till ett värde av 50 000 SEK eller överstigande kräver en skriven prisjämförelse. Skriftliga prisuppgifter tas in från minst tre leverantörer och beslutet av val av leverantör ska dokumenteras skriftligt. Förhandling om kontraktsvillkor får äga rum med en eller flera anbudsgivare. Upphandlingen behöver inte annonseras. Sociala och miljömässiga krav ska ställas enligt riktlinjerna. Kom ihåg att alltid kontrollera att motparten betalar adekvata socialförsäkringsavgifter och/eller skatter. Kom även ihåg att spara skriftliga underlag vid en prisjämförelse då det kan efterfrågas av vissa givare.

### Från 200 000 SEK till 999 999 SEK

Vid kontrakt till ett värde av 200 000 SEK och mer så genomförs en förenklad upphandling. Minst tre leverantörer bjuds skriftligen in till att lämna skriftliga anbud och beslutet av val av leverantör ska dokumenteras skriftligt. Vid detta tröskelvärde krävs också att förfrågningsunderlaget innehåller:

- Teknisk specifikation: Krav på varan/tjänsten
- Anbudsinbjudan: Administrativa villkor, till exempel anbudets giltighetstid, hur anbudet kan skickas in, sista dag för att lämna anbud, till vem frågor kan ställas.
- Krav på leverantören: Så som momsregistrering

- Utvärdering: Vilka kriterier som ligger till grund för utvärderingen och hur de viktas
- Avtalsvillkor: Kommersiella villkor, t ex betalnings- och leveransvillkor
- Sociala och miljömässiga krav antingen som kvalifikationskrav: krav som leverantören måste leva upp till för att vinna anbudet eller utvärderingskriterier: krav som leverantören får poäng eller prisavdrag om de kan visa att de uppfyller dem
- Grunder för uteslutning och uppsägning på förhand

Kom ihåg att spara dokumentation kring upphandlingen då det kan komma att efterfrågas av givare (eg. krav från EU).

### Från 1 000 000 SEK och överstigande

Vid upphandling till ett värde av 1 miljon SEK eller mer så genomförs en öppen upphandling. Det ska då finnas ett förfrågningsunderlag som upprättas enligt punkterna ovan. Upphandlingen måste annonseras. En annons ska publiceras i relevant media och alltid på organisationens hemsida. Antalet anbudsgivare bör vara ca 4–8 och det måste vara tillräckligt många för att garantera effektiv konkurrens.

### Dokumentation

Den som genomför upphandlingen ska dokumentera processen, skälen för besluten och vad som i övrigt förekommit av betydelse vid upphandlingen. Av dokumentationen ska framgå på vilket sätt ställda krav i anbudsförfrågan har uppfyllts. Alla upphandlingar ska skriftligen godkännas av firmatecknare och det är endast firmatecknare som kan signera kontrakt. Det skriftliga godkännandet ska arkiveras tillsammans med övrig upphandlingsdokumentation.

### Att tänka på vi förenklad och annonserad upphandling:

- Tidsperioden för inlämnande av anbud måste vara tillräckligt lång för att ge potentiella anbudsgivare skälig tid att förbereda och lämna anbud.
- Anbud får inte infordras enbart av jämförelseskäl. Den som inbjuds lämna anbud ska också kunna räkna med att verkligen komma ifråga som leverantör.
- Leverantörer som inbjuds att lämna anbud bör inte ständigt vara desamma utan varierar från tid till annan i så stor utsträckning som möjligt.
- En utvärderingskommitté utvärderar inkomna anbud mot de i förfrågningsunderlaget angivna uteslutningsgrunder samt kvalifikationskrav eller utvärderingskriterier. Antalet ledamöter i kommittén är udda till antalet, minst tre, och bör ha den tekniska och administrativa kunskapen som krävs för att utvärdera anbudet. Kanslichefen ansvarar för att tillsätta utvärderingskommittén. Det måste säkerställas att det inte föreligger någon intressekonflikt för kommittédeltagarna.
- Kom ihåg att alltid kontrollera att motparten betalar adekvata socialförsäkringsavgifter och/eller skatter.

### Undantag

Swedwatch får använda förhandlad upphandling istället för annonserad upphandling i följande fall:

1. Om tjänstekontrakt ska tilldelas ett offentligt/statligt ägt företag eller en ideell organisation eller icke vinstdrivande företag och där tjänsterna avser företagets ordinarie verksamhet eller syftet är

att bedriva verksamhet i de sociala sektorerna. I dessa fall kan Swedwatch direktupphandla leverantören.

2. När kontrakt som innebär en förlängning av redan pågående kontrakt:
  - a) Omfattar tjänster som inte ingick i det upphandlande kontraktet men som på grund av oförutsedda omständigheter visat sig nödvändiga, under förutsättning att de ytterligare tjänsterna inte utan avsevärda tekniska eller ekonomiska olägenheter kan utföras av annan leverantör och värdet för de ytterligare tjänsterna inte överstiger 50% av det ursprungliga kontraktsvärdet, eller,
  - b) där tjänsterna innebär en förlängning av samma slags tjänster som ingick i det ursprungligen upphandlade kontraktet. Detta gäller under förutsättning att en annons publicerades för det första kontraktet, att möjligheten att förlänga kontraktet angavs och att det totala kontraktsvärdet inklusive förlängningen fanns angivna i den första annonsen. Det krävs också att förlängningen inte omfattar ett värde och en kontraktstid som överstiger det som gällde för det första kontraktets värde och kontraktstid.
3. För ytterligare leveranser från den första leverantören med syfte att antingen delvis utgöra ersättning (helt eller delvis) för upphandlade varor eller installationer eller som en utökning av redan upphandlade varor eller installationer, där bytet av leverantör skulle tvinga organisationen att förvärva utrustning av annan teknisk karaktär som skulle leda till antingen inkompatibilitet eller oproportionerliga tekniska svårigheter vid användande och underhåll.
4. När den genomförda upphandlingen resulterat i att inga lämpliga anbud inkommit. I sådana fall kan Swedwatch avsluta upphandlingen och övergå till att förhandla med en eller flera anbudsgivare under förutsättning att de ursprungligen angivna villkoren i anbudsunderlaget inte väsentligt ändras.
5. När det av tekniska skäl, eller på grund av andra skäl som kan motiveras av innehav av ensamrätt endast kan tilldelas kontraktet till en leverantör.
6. När det krävs på grund av varans egenskaper, till exempel när det krävs att leverantören innehar ett visst patent eller licens att nyttja patent för att kunna genomföra leveransen.
7. För kontrakt avseende inköp av varor som görs på särskilt fördelaktiga villkor från en varuleverantör som avvecklar sin näringsverksamhet, från en likvidator eller konkursborgenärer eller -förvaltare eller vid motsvarande process enligt nationell lagstiftning.
8. När ett nytt kontrakt måste ingås som en följd av en uppsägning i förtid av ett tidigare kontrakt. Ett sådant beslut måste kunna motiveras genom att Swedwatch kan visa den tidigare leverantörens bristande uppfyllelse eller att förtida uppsägning ägt rum på grund av andra skäl, liknande de som anges under "Uteslutning av leverantör" (se sidan 7).

Alla undantag måste dokumenteras och motiveras skriftligen samt godkännas skriftligen av kanslichefen.

## Sociala och miljömässiga krav

Swedwatch har som policy att ta miljömässiga och sociala hänsyn i alla sina inköp och upphandlingar av både varor och tjänster. Detta innebär att miljömässiga och sociala krav alltid ska ställas där så är behövligt utifrån risk.

Detta görs antingen som:

- Kvalifikationskrav: krav som leverantören måste leva upp till för att vinna anbudet
- Utvärderingskriterier: krav som leverantören får poäng, alternativt avdrag på priset för om de kan visa att de uppfyller dem

## Sociala hänsyn

Sociala hänsyn ska tas vid alla inköp och upphandlingar där det finns risk för undermåliga arbetsvillkor och kränkningar av mänskliga rättigheter i produktionen eller vid utförande.

## Tjänster

Vid tjänsteupphandlingar inom riskbranscher (se "Riskkategorier" nedan), ska Swedwatch kontrollera att de som utför tjänsten tecknat adekvata fackliga avtal med sina anställda alternativt erbjuder villkor i linje med dessa. Detta kontrolleras när anbud lämnas in.

## Varor

Swedwatch ska välja den leverantör som i största möjliga mån har ett aktivt socialt ansvarsarbete i hela leverantörskedjan. Med socialt ansvarsarbete menar vi att leverantören arbetar i linje med FNs vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. I de upphandlingar och inköp där Swedwatch bedömer att det finns risk (se riskkategorier) ställer Swedwatch sociala krav genom att efterfråga att leverantörerna redovisar rutiner för att säkerställa att mänskliga rättigheter respekteras genom hela värdekedjan. Som bevis för sina rutiner ska leverantören kunna visa upp:

1. En tillgänglig uppförandekod eller policy som är beslutad av högsta ledningen och kommuniceras till alla anställda samt intressenter så som kunder och leverantörer. Denna ska minst ställa krav på efterlevnad av:
  - a. ILO:s åtta kärnkonventioner
  - b. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna med tillhörande konventioner (konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter)
  - c. FN:s barnkonvention, artikel 32
  - d. det arbetarskydd och den arbetsmiljölagstiftning som gäller i tillverkningslandet
  - e. den arbetsrätt, inklusive lagstiftning om minimilön, och det socialförsäkringsskydd som gäller i tillverkningslandet
  - f. den miljöskyddslagstiftning som gäller i tillverkningslandet
  - g. FN:s konvention mot korruption
2. Deras ansvarsfördelning och beslutsvägar gällande socialt ansvarstagande
3. Hur deras leverantörskedja ser ut
4. Vilka potentiella och faktiska risker för kränkningar av mänskliga rättigheter de ser i sin leverantörskedja och hur de hanterar dessa risker
5. Hur de följer upp sina krav och hanterar avvikelser gentemot sin uppförandekod/policy
6. Hur de kommunicerar sina krav till sina underleverantörer
7. Om leverantören kan styrka sina påståenden med relevant dokumentation

Som regel ställs dessa krav som kvalifikationskrav. Det innebär att leverantören måste kunna redovisa svar för att komma i fråga som leverantör. I vissa fall, där Swedwatch bedömer att branschen är för omogen, kan kraven ställas som utvärderingskriterier. Det innebär att leverantören får poäng eller prisavdrag till en fastställd procent, om de kan redovisa att de uppfyller kraven. Procenten bestäms utifrån hur hög risken för kränkningar av mänskliga rättigheter är i värdekedjan, kombinerat med hur pass omogen branschen är. Det viktiga är att procentsatsen blir utslagsgivande och premierar den leverantör som kan visa på tillräckliga rutiner.

Hur leverantören svarar tas med i kvalitetsutvärderingen av anbudet. Vid behov anpassas frågorna efter typ av produkt. Leverantörer som uppenbarligen kränker mänskliga rättigheter eller vägrar svara på frågorna diskvalificeras i anbudsprocessen.

Swedwatch kan också ställa mer långtgående sociala krav där så är möjligt utifrån branschens mognadsgrad och där så är relevant.

### Märkningar

Vid upphandlingar och inköp av varor väljs produkter där certifieringar finns tillgängliga som omfattar sociala hänsyn i första hand när så är möjligt och när produktens kvalitet motsvarar Swedwatches behov. Märkningarna ska då vara trovärdiga och oberoende tredjepartscertifieringar. Finns flera märkningar tillgängliga ska den som är mest långtgående i sina krav efterfrågas. Några exempel:

- Fairtrade
- UTZ Certified
- Rainforest Alliance (miljöcertifiering som omfattar sociala krav)
- TCO Certified (standard som omfattar sociala krav)

Om en leverantör kan bevisa att deras omärkta produkt lever upp till den certifiering som efterfrågas så ska detta godkännas. Erbjuder leverantören en annan märkning som leverantören kan visa är likvärdig så ska den också godkännas.

### Miljöhänsyn

Swedwatch ska i största möjliga mån välja miljövänliga alternativ vid inköp och upphandlingar. Miljövänliga alternativ kan vara ekologiska, återanvända eller miljömärkta. Swedwatch ska i största möjliga mån använda resurssnåla alternativ med så låg miljö- och klimatpåverkan som möjligt.

Vid varuupphandlingar väljer vi främst återanvända eller miljömärkta alternativ. Återanvända alternativ måste då matcha våra behov på samma sätt som en ny produkt och uppfylla kvalitetskraven. Miljömärkningar som efterfrågas måste alltid vara oberoende och trovärdiga tredjepartscertifieringar. Finns det flera märkningar ska den certifiering som är mest långtgående i sin standard väljas. Dessa kan till exempel vara:

- KRAV
- EU-lövet
- Svanen
- Bra miljöval
- TCO Certified
- Rainforest Alliance
- Global Organic Textile Standard (GOTS)
- Forest Stewardship Council (FSC)
- Marine Stewardship Council (MSC)

Vid tjänsteupphandlingar ställer vi så långt som möjligt krav på att leverantören använder miljömärkta alternativ. Det kan till exempel vara att en städleverantör endast använder miljömärkt såpa eller att en fraktfirma använder hållbara drivmedel i sina fordon. Vid behov kan vi också ställa krav på miljöledningssystem som uppfyller en viss standard (t ex. ISO 14001). Kraven ställs antingen som kvalificeringskrav eller som utvärderingskriterier.

### Resurssnåla alternativ

Energiförbrukning ska alltid vägas in vid inköp av energiförbrukande varor. Vi väljer det mest energisnåla alternativet som är möjligt, till bästa pris. Finns begagnade varor att tillgå kan dessa väljas, om kvaliteten är likvärdig en ny produkt eller tillräcklig för Swedwatch behov. Resor ska undvikas så långt som möjligt men när så krävs väljs det miljövänligaste alternativet, i enlighet med Swedwatch miljöpolicy.

### Riskkategorier

Riskkategorier är de varor och tjänster som bedöms vara i behov av sociala och/eller miljöhänsyn vid upphandling och inköp.

Riskkategorier	Miljö	Arbetsvillkor och mänskliga rättigheter
Städtjänster	Kemikalier	Arbetsvillkor och löner
Resor (hotell och flygbolag, taxi och lokal transport)	Klimatpåverkande utsläpp	Arbetsvillkor, arbetsmiljö, korruption och löner
Elleverantör	Klimatpåverkande utsläpp	
Förbrukningsinventarier: datorer, skrivare, möbler och liknande.	Kemikalieutsläpp	Arbetsvillkor, arbetsmiljö, löner, korruption
Kontorsmaterial och ljuskällor	Kemikalieutsläpp	Arbetsvillkor, arbetsmiljö, löner, korruption
Bud och frakt	Klimatpåverkande utsläpp	Arbetsvillkor, löner
Livsmedel	Bekämpningsmedel	Arbetsvillkor, arbetsmiljö, löner, korruption
Banktjänster	Investeringar i kol, olja, företag med hög miljöpåverkan	Investeringar i företag som kränker mänskliga rättigheter

Observera att listan kan komma att ändras utifrån behov.

### Inköp och upphandlingar i fält och i samband med resor i tjänsten

Det är viktigt att Swedwatch tar sociala och miljömässiga hänsyn även i fält och i samband med resor.

#### Boende

När Swedwatch bokar hotell ska vi så långt som möjligt efterfråga miljömärkta boenden och boenden som har kollektivavtal eller villkor i linje med dessa. Frågan ställs hos resebyrån i samband med bokningen. När miljömärkt boende inte kan erbjudas så väljs hotell med miljöprofil, som minimerar

sitt avfall och har adekvata system för avfallshantering och återvinning. I de fall bokningen ej kan genomföras via resebyrå kan sökmotorn [www.bookdifferent.com](http://www.bookdifferent.com) användas i första hand.

### Lokal transport

Vid inköp av lokal transport i samband med resa ska vi välja det miljövänligaste alternativet så långt som möjligt. Vid inköp av transporttjänst till ett större värde ska vi där så är möjligt också kontrollera att företaget betalar skatt och har försäkringsskydd för sina anställda, samt att de har arbetsvillkor och löner i enlighet med gällande lagstiftning. Om avtal tecknas innan avresa ska så långt som möjligt krav på detta inkluderas. Swedwatch förbehåller sig då rätten att kontrollera att företaget efterlever kraven.

### Lokal research

Vid tecknande av avtal med lokal partnerorganisation för att utföra lokal research, ska vi i avtalet ställa krav på att samarbetspartnern i sin verksamhet:

- Respekterar FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna med tillhörande konventioner (Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter)
- FN:s barnkonvention, artikel 32
- ILO:s åtta kärnkonventioner
- Följer det arbetarskydd och den arbetsmiljölagstiftning som gäller i landet
- Följer den arbetsrätt, inklusive lagstiftning om minimilön, och det socialförsäkringsskydd som gäller i landet
- Följer den miljöskyddslagstiftning som gäller i tillverkningslandet, samt FN:s konvention mot korruption
- Betalar skatt och sociala avgifter för anställda
- Agerar i linje med Swedwatches policydokument, inklusive metodchecklista för konsulter och policy mot korruption och mutor

Vid samarbeten med nya organisationer eller om en utvärdering inte skett tidigare, ska Swedwatch använda "Partner Capacity Assessment tool" för att utföra en utvärdering av lokala organisationens kapacitet. Organisationen ska på begäran från Swedwatch, kunna uppvisa bevis för att ovanstående krav efterlevs.

### Inköp i samband med konferenser och utbildningar

När Swedwatch bekostar förtäring för anställda och andra är den så långt som möjligt ekologisk, etisk och vegetarisk.

### Uteslutning av anbudsgivare

Swedwatch kan utesluta leverantörer från att lämna anbud under vissa omständigheter. Dessa omständigheter är följande:

1. Om anbudsgivaren är insolvent eller är föremål för likvidation, försatt i konkurs, har ingått avtal med fordringsägare om nedsättning av fordringar (ackord) eller ställt in betalningarna, eller om anbudsgivaren är föremål för motsvarande omständigheter som resultat av motsvarande beslut enligt nationell lagstiftning eller reglering.
2. Om anbudsgivaren genom lagakraftvunnen dom är dömd för brott avseende yrkesutövningen.

3. Om anbudsgivaren har gjort sig skyldig till allvarliga fel i yrkesutövningen och Swedwatch kan visa detta.
4. Om anbudsgivaren inte har fullgjort sina åligganden avseende socialförsäkringsavgifter eller skatter i det land där anbudsgivaren har sitt säte eller i de länder där anbudsgivaren ska utföra tjänsterna.
5. Om anbudsgivaren eller personer med rätt att företräda anbudsgivaren, eller i övrigt har ledande ställning hos anbudsgivaren enligt lagakraftvunnen dom dömts för bedrägeri, korruption (såsom tagande av muta, givande av muta eller handel med inflytande eller motsvarande), aktivt samarbete inom en kriminell organisation, penningtvätt eller annan brottslig verksamhet som kan tolkas som motstridiga mot de mål som Sida har i uppdrag att stödja.

Punkterna 1–4 är inte tillämpliga vid inköp av varor som görs på särskilt förmånliga villkor från en varuleverantör som slutligt avvecklar sin näringsverksamhet, från en likvidator eller konkursborgenär eller konkursförvaltare, vid ackordsförfarande eller vid motsvarande process enligt nationell lagstiftning.

Anbudsgivare måste alltid intyga att ovanstående uteslutningsgrunder inte föreligger i samband med att de lämnar anbud. Därför måste dessa skrivelser ingå i förfrågningsunderlaget.

Kontrakt får heller inte tilldelas anbudsgivare om det under upphandlingen:

- visas att deras opartiskhet kan ifrågasättas
- anbudsgivaren har lämnat felaktiga upplysningar som begärts av Swedwatch som villkor för att medverka i upphandlingen eller har låtit bli att lämna sådana upplysningar